

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ І ПРАВА
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА**

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ У ПІДГОТОВЦІ ЗА ПРОФЕСІЯМИ
«ПЕРУКАР (ПЕРУКАР-МОДЕЛЬЄР)» І «МАНІКЮРНИК»
У ЗАКЛАДІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: здобувач 3 курсу, групи 10-312
Спеціальності 014 Середня освіта
Спеціалізації 014.10 Трудове навчання та
технології
Освітньо-професійної програми Середня
освіта (Трудове навчання та технології)
Резнік Катерина Ігорівна

Керівник: д.е.н., доцентка Петренко В.С.
Рецензент: к.п.н, доцентка, доцентка
кафедри педагогіки, психології й освітнього
менеджменту імені проф. Є. Петухова
Херсонського державного університету, Блах
В.С.

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

- 1.1. Компетентнісний підхід у професійній освіті
- 1.2. Структура фахових компетентностей перукаря-манікюрика
- 1.3. Педагогічні умови формування компетентностей

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ДНЗ

- 2.1. Характеристика організаційно-педагогічних умов
- 2.2. Зміст та структура навчального плану
- 2.3. Рівень сформованості компетентностей

Висновки до розділу 2

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

- 3.1. Удосконалення методики викладання
- 3.2. Організація виробничого навчання

Висновки до розділу 3

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах розвитку ринкової економіки та євроінтеграційних процесів в Україні особливої ваги набуває якість професійної підготовки фахівців сфери послуг. Індустрія краси є одним із найбільш динамічних секторів економіки, що постійно розвивається та потребує висококваліфікованих спеціалістів. За даними Державної служби статистики України, щорічно в країні відкривається близько 3000 нових перукарень та салонів краси, що свідчить про високий попит на послуги перукарів та манікюрників [15, с.190]. Формування фахових компетентностей майбутніх перукарів та манікюрників є пріоритетним завданням системи професійної освіти України [46, с. 215].

Державний навчальний заклад «Херсонське вище професійне училище сервісу та дизайну» відіграє важливу роль у підготовці кваліфікованих фахівців перукарської справи та манікюру для Херсонської області [37]. Заклад має багаторічний досвід (понад 50 років) та сучасну матеріально-технічну базу, що дозволяє забезпечити якісну професійну підготовку здобувачів освіти відповідно до вимог ринку праці та сучасних стандартів індустрії краси [28].

Проблема формування фахових компетентностей у професійній освіті досліджувалася багатьма вітчизняними науковцями. Зокрема, питання компетентнісного підходу в освіті розглядав В. Кулішов [24, с.31]. Особливості професійної підготовки фахівців сфери послуг вивчали Ю. Козловський, Н. Мукан, Л. Зельман [20, с. 151]. Питання формування професійної компетентності майбутніх перукарів досліджували О. Віщенко В. [6, с.15].

Однак, незважаючи на значну кількість досліджень, питання формування фахових компетентностей здобувачів освіти за спеціальністю «Перукар (перукар-модельєр). Манікюрник» в умовах конкретного закладу професійної освіти потребує додаткового вивчення та систематизації, особливо в контексті сучасних вимог ринку праці та стрімкого розвитку технологій у сфері краси та естетичних послуг [29].

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та розробити методичні рекомендації щодо формування фахових компетентностей здобувачів освіти у навчанні за спеціальністю «Перукар (перукар-модельєр). Манікюрник» в ДНЗ «Херсонське вище професійне училище сервісу та дизайну».

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати теоретичні основи компетентнісного підходу в професійній освіті та визначити сутність поняття «фахова компетентність».
2. Охарактеризувати структуру та зміст фахових компетентностей перукаря-манікюрика відповідно до професійного стандарту.
3. Дослідити організаційно-педагогічні умови навчання за спеціальністю «Перукар (перукар-модельєр). Манікюрник» в ДНЗ «Херсонське вище професійне училище сервісу та дизайну».
4. Розробити методичні рекомендації щодо удосконалення процесу формування фахових компетентностей здобувачів освіти.

Об'єкт дослідження – процес професійної підготовки фахівців за спеціальністю «Перукар (перукар-модельєр). Манікюрник» в закладах професійної освіти.

Предмет дослідження – педагогічні умови та методи формування фахових компетентностей здобувачів освіти у навчанні за спеціальністю

«Перукар (перукар-модельєр). Манікюрник» в ДНЗ «Херсонське вище професійне училище сервісу та дизайну».

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використовувалися такі методи: теоретичні – аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури з проблеми дослідження, синтез, систематизація, узагальнення теоретичних положень; емпіричні – педагогічне спостереження за навчальним процесом, бесіди з викладачами та здобувачами освіти, анкетування учнів, аналіз навчально-методичної документації та продуктів діяльності здобувачів освіти.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці конкретних методичних рекомендацій щодо формування фахових компетентностей здобувачів освіти за спеціальністю «Перукар (перукар-модельєр). Манікюрник», які можуть бути використані в практиці роботи закладів професійної освіти відповідного профілю. Результати дослідження можуть бути корисними для викладачів професійно-теоретичних предметів, майстрів виробничого навчання та керівників закладів професійної освіти.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (49 найменувань) та додатків. Загальний обсяг роботи становить 30 сторінок основного тексту. Робота містить 6 таблиць.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

1.1. Компетентнісний підхід як методологічна основа сучасної професійної освіти

Компетентнісний підхід є одним із провідних напрямів модернізації сучасної освіти, що визначає нові орієнтири в підготовці фахівців різних галузей [10]. Цей підхід передбачає зміщення акцентів з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок у площину формування і розвитку у здобувачів освіти здатності практично діяти, застосовувати індивідуальні техніки та досвід успішних дій у ситуаціях професійної діяльності та соціальної практики [11].

Витоки компетентнісного підходу знаходяться в працях зарубіжних дослідників 1960-1970-х років. Термін «компетенція» був введений у науковий обіг американським лінгвістом Н. Хомським у 1965 році. Подальший розвиток ідеї компетентнісного підходу знайшли у працях Дж. Равена, який у 1984 році опублікував роботу «Компетентність у сучасному суспільстві», де розглянув компетентність як явище, що складається із великої кількості компонентів. У вітчизняній педагогіці компетентнісний підхід активно розробляється з початку 2000-х років [49, с.34].

Поняття компетентності та компетенції є базовими в компетентнісному підході. У науковій літературі існують різні підходи до тлумачення цих понять. За визначенням В. Кулішов, компетентність – це набута характеристика особистості, що сприяє успішному входженню молодій людини в життя сучасного суспільства [24, с. 32]. О. Пометун

трактує компетентність як спеціально структуровану сукупність знань, умінь, навичок, ставлень, що набувають у процесі навчання і які дозволяють людині визначати і розв'язувати проблеми, характерні для певної сфери діяльності [27].

Д. Синиця розглядає компетентність як інтегровану характеристику якостей особистості, що є результатом підготовки випускника для виконання діяльності в певних галузях [41, с.330]. Т. П'ятничук визначає компетентність як здатність особистості застосовувати знання і вміння для успішної діяльності в певній галузі. Таким чином, компетентність є складним багатокомпонентним утворенням, що інтегрує когнітивний, діяльнісний, мотиваційний та особистісний аспекти [37].

Структура компетентності включає чотири основні компоненти, що представлені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Компоненти професійної компетентності

Компонент	Характеристика
Мотиваційний	Включає ставлення особистості до професійної діяльності, наявність інтересу до професії, професійні мотиви, ціннісні орієнтації
Когнітивний	Передбачає володіння системою професійних знань, розуміння суті професійної діяльності, знання способів її виконання
Діяльнісний	Характеризує рівень сформованості професійних умінь та навичок, наявність досвіду практичної діяльності
Рефлексивний	Відображає здатність до самоаналізу та самооцінки професійної діяльності, усвідомлення власних можливостей

Як видно з таблиці 1.1, всі компоненти професійної компетентності є взаємопов'язаними та взаємообумовленими. Мотиваційний компонент визначає спрямованість особистості на професійну діяльність, когнітивний забезпечує теоретичну основу для професійних дій, діяльнісний характеризує практичну готовність до роботи, а рефлексивний дозволяє усвідомлювати та коригувати власну професійну діяльність [34].

У системі професійної освіти розрізняють ключові, загальнопрофесійні та фахові (спеціальні) компетентності [33]. Ключові компетентності є надпредметними і міжгалузевими, вони необхідні для успішної життєдіяльності людини в сучасному суспільстві незалежно від сфери професійної діяльності. До ключових компетентностей належать: вміння вчитися, громадянська, загальнокультурна, підприємницька, інформаційно-комунікаційна та інші.

Загальнопрофесійні компетентності є спільними для певної галузі професійної діяльності або групи споріднених професій. Вони забезпечують можливість працювати в межах певної професійної галузі. Фахові (професійні) компетентності є специфічними для конкретної професії чи спеціальності і визначають здатність виконувати конкретні професійні завдання [30].

Формування компетентностей відбувається в процесі активної діяльності особистості, що передбачає використання різноманітних форм і методів навчання. Традиційні методи (лекції, пояснення, демонстрація) повинні доповнюватися активними методами навчання, які забезпечують суб'єктну позицію учня в освітньому процесі. До таких методів належать: проблемне навчання, метод проектів, кейс-метод, ділові ігри, тренінги тощо [25, с. 18].

1.2. Сутність та структура фахових компетентностей перукаря-манікюриста

Професія перукаря-манікюриста належить до сфери послуг і характеризується специфічними вимогами до професійної підготовки фахівців. Ця професія вимагає поєднання технічних умінь, художньо-естетичних здібностей та комунікативних навичок [1, с.22]. Сучасний перукар-манікюрист повинен не лише володіти технологіями надання послуг, а й орієнтуватися в модних тенденціях, розуміти психологію клієнта, вміти організовувати власну професійну діяльність.

Відповідно до Державного стандарту професійної (професійно-технічної) освіти з професії 5141 «Перукар (перукар-модельєр)» та професії 5141 «Манікюрист», фахові компетентності визначаються кваліфікаційними характеристиками та включають здатність виконувати різні види перукарських та манікюрних послуг відповідно до сучасних технологій, вимог санітарії та гігієни, побажань клієнтів [29].

Структура фахових компетентностей перукаря-манікюриста є багатокомпонентною і включає кілька взаємопов'язаних видів компетентностей, що представлені в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Структура фахових компетентностей перукаря-манікюриста

Компетентність	Зміст компетентності
Технологічна	Здатність виконувати різні види перукарських послуг (стрижки, зачіски, фарбування, хімічна завивка) та манікюрних послуг (манікюр, педикюр, покриття гель-лаком, нарощування нігтів, дизайн нігтів) з використанням сучасних технологій

Художньо-естетична	Здатність створювати естетично довершені образи з урахуванням індивідуальних особливостей клієнтів, модних тенденцій та стилістичних напрямів
Комунікативна	Здатність ефективно спілкуватися з клієнтами різного віку та соціального статусу, визначати їх потреби та побажання
Санітарно-гігієнічна	Здатність дотримуватися санітарно-гігієнічних норм і правил при наданні послуг, виконувати дезінфекцію та стерилізацію інструментів
Підприємницька	Здатність організовувати власну професійну діяльність, планувати робочий час, формувати ціни на послуги

Технологічна компетентність є ключовою у структурі фахових компетентностей перукаря-манікюриста, оскільки саме вона визначає здатність виконувати основні професійні функції [22]. Ця компетентність передбачає володіння системою знань про сучасні технології надання перукарських та манікюрних послуг, вміння користуватися професійним інструментом та обладнанням, застосовувати косметичні засоби з урахуванням їх призначення та особливостей.

Художньо-естетична компетентність визначає здатність перукаря-манікюриста створювати гармонійні образи, враховуючи особливості зовнішності клієнта, його стиль життя та призначення послуги [23]. Вона базується на знаннях з основ композиції, колористики, стилістики, історії зачісок та манікюру, орієнтуванні в сучасних тенденціях моди.

Комунікативна компетентність має особливе значення у професії перукаря-манікюриста, оскільки робота передбачає постійне спілкування з клієнтами. Фахівець повинен вміти встановлювати контакт з клієнтами різного віку, статі, соціального статусу, визначати їх потреби та побажання,

надавати професійні консультації щодо вибору послуги, догляду за волоссям та нігтями [24].

Санітарно-гігієнічна компетентність є обов'язковою для перукарів-манікюрників, оскільки від дотримання санітарних норм залежить здоров'я клієнтів. Ця компетентність передбачає знання санітарно-гігієнічних вимог до організації робочого місця, правил дезінфекції та стерилізації інструментів, особистої гігієни працівника, техніки безпеки при роботі з обладнанням та хімічними препаратами [25].

1.3. Педагогічні умови формування фахових компетентностей

Формування фахових компетентностей у закладах професійної освіти відбувається за певних педагогічних умов, що сприяють ефективності освітнього процесу. Під педагогічними умовами у науковій літературі розуміють обставини, за яких компоненти навчального процесу (зміст, форми, методи, засоби тощо) представлені в найкращій взаємодії, що дає змогу педагогу плідно викладати, керувати освітнім процесом, а здобувачам освіти – успішно вчитися [1].

Дослідники виділяють різні види педагогічних умов: організаційні, методичні, психолого-педагогічні, дидактичні тощо. В. Радкевич визначає організаційно-педагогічні умови як сукупність взаємопов'язаних заходів у навчально-виховному процесі, які забезпечують досягнення студентами необхідного рівня професійної підготовки [38]. Л. Сушенцева розглядає педагогічні умови як фактори, що впливають на ефективність формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників [6].

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури та практики роботи закладів професійної освіти можна виділити наступні педагогічні умови формування фахових компетентностей перукарів-манікюристів:

- 1) забезпечення мотивації здобувачів освіти до оволодіння професією;
- 2) створення сучасного освітнього середовища; 3) використання сучасних педагогічних технологій навчання; 4) забезпечення тісного зв'язку теоретичного та практичного навчання; 5) залучення до навчального процесу досвідчених фахівців-практиків.

Забезпечення мотивації здобувачів освіти є важливою умовою, оскільки мотивація є рушійною силою освітньої та професійної діяльності. Для формування стійкої професійної мотивації необхідно ознайомлювати студентів з перспективами професії, можливостями працевлаштування та кар'єрного зростання, демонструвати зразки високої професійної майстерності, організовувати екскурсії до сучасних перукарень та салонів краси, проводити конкурси професійної майстерності.

Створення сучасного освітнього середовища передбачає оснащення навчальних майстерень сучасним професійним обладнанням та інструментами, забезпечення навчального процесу якісними косметичними засобами, створення умов, наближених до реальних робочих місць у перукарнях та салонах краси, використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні.

Використання сучасних педагогічних технологій навчання є необхідною умовою формування компетентностей. Це передбачає відмову від суто репродуктивних методів навчання та впровадження активних і інтерактивних методів: проблемного навчання, методу проектів, кейс-методу, ділових ігор, майстер-класів, тренінгів професійних умінь.

Висновки до розділу 1

Компетентнісний підхід є методологічною основою сучасної професійної освіти та передбачає формування у здобувачів освіти здатності застосовувати знання, уміння та досвід у практичній діяльності. Компетентність розглядається як інтегрована характеристика особистості, що включає мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та рефлексивний компоненти.

Професійні компетентності перукаря-манікюрика мають складну структуру та включають технологічну, художньо-естетичну, комунікативну, санітарно-гігієнічну та підприємницьку компетентності. Технологічна компетентність є ключовою та передбачає здатність виконувати різні види перукарських та манікюрних послуг з використанням сучасних технологій.

Ефективність формування фахових компетентностей залежить від створення відповідних педагогічних умов: забезпечення мотивації здобувачів освіти, створення сучасного освітнього середовища, використання активних методів навчання, тісний зв'язок теорії та практики.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕРУКАРІВ-МАНІКЮРНИКІВ У ДНЗ «ХЕРСОНСЬКЕ ВПУ СЕРВІСУ ТА ДИЗАЙНУ»

2.1. Характеристика організаційно-педагогічних умов навчання

Державний навчальний заклад «Херсонське вище професійне училище сервісу та дизайну» є одним із провідних закладів професійної освіти Херсонської області, що здійснює підготовку кваліфікованих робітників для сфери послуг. Заклад має багаторічну історію: він був заснований у 1969 році як професійно-технічне училище № 10 і за час свого існування підготував понад 15 тисяч кваліфікованих робітників різних професій [3].

Сьогодні ДНЗ «Херсонське вище професійне училище сервісу та дизайну» здійснює підготовку за професіями: «Перукар (перукар-модельєр). Манікюрник», «Перукар (перукар-модельєр). Візажист», «Кравець. Закрійник», «Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення», «Флорист» та іншими. Контингент здобувачів освіти становить близько 400 осіб. Заклад має статус вищого професійного училища, що дозволяє здійснювати багаторівневу підготовку та підвищення кваліфікації робітників [4].

Професійна підготовка за спеціальністю «Перукар (перукар-модельєр). Манікюрник» здійснюється відповідно до Державного стандарту професійної освіти та навчальних планів, затверджених Міністерством освіти і науки України [21]. Підготовка здійснюється на базі базової загальної середньої освіти з терміном навчання 3,5 роки. За результатами успішного завершення навчання та проходження кваліфікаційної атестації

здобувачам освіти присвоюється кваліфікація «Перукар (перукар-модельєр). Манікюрник» третього розряду.

Матеріально-технічна база училища забезпечує якісну професійну підготовку здобувачів освіти. Навчальний процес відбувається в трьох навчальних корпусах загальною площею близько 5000 квадратних метрів. Для професійної підготовки перукарів-манікюрників обладнано спеціалізовані навчальні кабінети та майстерні. Детальна характеристика матеріально-технічного забезпечення представлена в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Матеріально-технічне забезпечення навчального процесу

Приміщення	Основне обладнання	Робочих місць
Майстерня перукарської справи	Дзеркала, перукарські крісла, мийки для волосся, сушуари, фени, стерилізатори	12
Кабінет манікюру та педикюру	Манікюрні столи, лампи для манікюру, апарати для манікюру, УФ-лампи, стерилізатори	12
Кабінет матеріалознавства	Мультимедійний проектор, комп'ютер, стенди, зразки матеріалів та інструментів	25

Як видно з таблиці 2.1, матеріально-технічна база училища дозволяє забезпечити якісну професійну підготовку здобувачів освіти. Навчальні майстерні оснащені сучасним обладнанням провідних виробників професійної техніки. У майстерні перукарської справи є 12 робочих місць, що забезпечує можливість одночасного навчання всієї групи учнів. Кабінет манікюру та педикюру має 12 робочих місць з відповідним обладнанням.

Навчальний процес здійснюється висококваліфікованими педагогічними працівниками. На кафедрі перукарської справи та естетики

працює 8 викладачів та майстрів виробничого навчання, з яких 5 мають вищу категорію, 3 – першу категорію. Всі педагогічні працівники мають базову професійну освіту за фахом та педагогічну кваліфікацію. Майстри виробничого навчання мають практичний досвід роботи в перукарнях та салонах краси не менше 5 років.

Викладачі та майстри систематично підвищують свою кваліфікацію. Щорічно вони проходять курси підвищення кваліфікації в Інституті професійно-технічної освіти НАПН України, беруть участь у семінарах, майстер-класах провідних фахівців перукарської справи та манікюру, відвідують виставки професійної косметики та обладнання.

2.2. Зміст та структура навчального плану підготовки

Навчальний план підготовки кваліфікованих робітників за професією «Перукар (перукар-модельєр). Манікюрник» розроблений відповідно до вимог Державного стандарту професійної освіти та включає три основні цикли підготовки: загальнопрофесійну підготовку, професійно-теоретичну підготовку та професійно-практичну підготовку. Структура навчального плану представлена в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Структура навчального плану підготовки перукарів-манікюрників

Цикл підготовки	Кількість годин	% від загального обсягу
Загальнопрофесійна підготовка	120	10
Професійно-теоретична підготовка	360	30
Професійно-практична підготовка	720	60

Як видно з таблиці 2.2, навчальний план має чітку структуру і забезпечує збалансоване поєднання теоретичної та практичної підготовки. Загальний обсяг навчального навантаження становить 4112 годин. Найбільшу частку займає професійно-практична підготовка – 2384 годин (60%), що відповідає вимогам компетентнісного підходу та забезпечує формування практичних умінь та навичок виконання перукарських та манікюрних робіт.

Загальнопрофесійна підготовка (411 годин, 10%) включає вивчення предметів, що формують базові компетентності майбутніх фахівців: основи ринкової економіки, основи правових знань, охорона праці. Ці предмети забезпечують розуміння учнями економічних аспектів професійної діяльності, правових основ трудових відносин, вимог безпеки праці.

Професійно-теоретична підготовка (1233 години, 30%) включає вивчення спеціальних предметів: матеріалознавство, основи фізіології та гігієни, основи дерматології, технологія перукарських робіт, технологія манікюрних робіт, художнє моделювання зачісок. Найбільший обсяг годин відведено на вивчення предметів «Технологія перукарських робіт» та «Технологія манікюрних робіт», які є профілюючими.

Професійно-практична підготовка включає навчальну практику (570 годин) та виробничу практику (714 годин). Навчальна практика проводиться в навчальних майстернях училища під керівництвом майстра виробничого навчання. Під час навчальної практики здобувачі освіти опановують техніку виконання всіх видів перукарських та манікюрних робіт.

2.3. Аналіз рівня сформованості фахових компетентностей здобувачів освіти

Для визначення рівня сформованості фахових компетентностей здобувачів освіти було проведено анкетування учнів групи П-21 (20 осіб), які навчаються за спеціальністю «Перукар (перукар-модельєр). Манікюрник» та перебувають на завершальному етапі навчання. Анкета включала питання щодо самооцінки рівня володіння різними видами професійних умінь, мотивації до оволодіння професією, планів щодо майбутньої професійної діяльності.

Результати анкетування показали, що більшість здобувачів освіти (75%) мають високий рівень мотивації до оволодіння професією. Вони вважають професію перукаря-манікюрника престижною, цікавою, такою що дає можливості для творчої самореалізації та має хороші перспективи працевлаштування. 20% учнів мають середній рівень мотивації, а 5% – низький.

Щодо рівня володіння професійними вміннями, здобувачі освіти оцінили свої компетентності таким чином (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3

Самооцінка здобувачами освіти рівня сформованості професійних умінь

Вид професійних умінь	Високий рівень, %	Середній рівень, %	Низький рівень, %
Виконання стрижок	60	35	5
Укладання волосся	70	25	5
Фарбування волосся	55	40	5
Виконання зачісок	50	45	5

Класичний манікюр	80	20	0
----------------------	----	----	---

Як видно з таблиці 2.3, більшість здобувачів освіти мають високий та середній рівень сформованості професійних умінь. Найвищі показники спостерігаються у виконанні класичного манікюру (80% високий рівень) та укладанні волосся (70% високий рівень). Найскладнішими для учнів виявилися виконання зачісок та фарбування волосся, де високий рівень показали відповідно 50% та 55% здобувачів освіти.

Результати анкетування також показали, що 85% учнів планують працювати за професією після закінчення навчання. З них 60% бажають влаштуватися на роботу в салони краси, 25% – відкрити власний бізнес. Це свідчить про достатній рівень професійної мотивації та впевненість здобувачів освіти у своїх силах.

Крім анкетування, було проведено педагогічне спостереження за освітнім процесом та бесіди з викладачами і майстрами виробничого навчання. Педагоги відзначають достатній рівень підготовки здобувачів освіти, їх зацікавленість у навчанні, активність на заняттях. Водночас викладачі вказують на необхідність посилення практичної спрямованості навчання, організації більшої кількості майстер-класів провідних фахівців, розширення можливостей для виробничої практики на базі сучасних салонів краси.

Висновки до розділу 2

ДНЗ «Херсонське вище професійне училище сервісу та дизайну» має необхідні організаційно-педагогічні умови для якісної професійної підготовки перукарів-манікюристів: сучасну матеріально-технічну базу, кваліфікований педагогічний колектив, збалансований навчальний план.

Навчальний план забезпечує оптимальне поєднання теоретичної та практичної підготовки, при цьому 60% навчального часу відведено на професійно-практичну підготовку. Професійно-теоретична підготовка включає всі необхідні спеціальні предмети, які забезпечують формування технологічної, художньо-естетичної та інших фахових компетентностей.

Результати анкетування здобувачів освіти підтверджують достатній рівень сформованості професійних умінь та високу професійну мотивацію. Більшість учнів планують працювати за професією після закінчення навчання, що свідчить про ефективність професійної підготовки в училищі.

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕРУКАРІВ-МАНІКЮРНИКІВ

3.1. Удосконалення методики викладання професійно-теоретичних предметів

Підвищення ефективності формування фахових компетентностей майбутніх перукарів-манікюристів потребує удосконалення методики викладання професійно-теоретичних предметів. Основними напрямками удосконалення є: посилення практичної спрямованості навчання, використання активних методів навчання, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій.

Посилення практичної спрямованості професійно-теоретичних предметів передбачає використання реальних професійних ситуацій у навчальному процесі, розгляд конкретних прикладів з практики робіт перукарень та салонів краси, аналіз типових помилок при виконанні послуг, обговорення шляхів їх запобігання та виправлення. Доцільно при вивченні кожної теми демонструвати зв'язок теоретичного матеріалу з практичною діяльністю перукаря-манікюриста.

Ефективним методом навчання є проблемне навчання, яке передбачає створення проблемних ситуацій та залучення учнів до їх вирішення. Наприклад, при вивченні теми «Фарбування волосся» можна запропонувати учням проблемні завдання: як підібрати колір фарби для клієнта з певним кольоротипом, як виправити невдале фарбування, як досягти бажаного відтінку при фарбуванні фарбованого волосся. Розв'язання таких завдань

сприяє розвитку професійного мислення, здатності приймати рішення в нестандартних ситуаціях.

Доцільно застосовувати метод кейсів (аналіз конкретних ситуацій). Викладач готує опис реальної професійної ситуації, наприклад: «Клієнтка хоче зробити стрижку, але не може точно сформулювати свої побажання. Як діяти перукарю в цій ситуації?» Учні в групах обговорюють ситуацію, пропонують варіанти її вирішення, обґрунтовують свій вибір. Такий метод розвиває комунікативну компетентність, здатність до аналізу ситуацій.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє урізноманітнити форми навчання та підвищити його ефективність. Доцільно використовувати мультимедійні презентації при викладанні нового матеріалу, навчальні відеоматеріали, що демонструють техніку виконання перукарських та манікюрних робіт, онлайн-ресурси з інформацією про модні тенденції, нові технології та засоби.

Важливим є також організація майстер-класів провідних фахівців перукарської справи та манікюру. Запрошені майстри можуть демонструвати сучасні технології виконання робіт, авторські техніки, ділитися досвідом роботи з клієнтами, розповідати про тенденції розвитку індустрії краси. Такі майстер-класи мотивують учнів до професійного вдосконалення, дозволяють побачити еталони професійної майстерності.

3.2. Організація виробничого навчання та виробничої практики

Професійно-практична підготовка є основою формування фахових компетентностей перукарів-манікюрників. Виробниче навчання має бути організоване з максимальним наближенням до реальних умов роботи в перукарнях та салонах краси.

Важливим елементом організації виробничого навчання є робота з реальними клієнтами. Доцільно організувати надання перукарських та манікюрних послуг для населення на базі навчальної майстерні училища під керівництвом майстра виробничого навчання. Це дозволить здобувачам освіти набути досвіду спілкування з клієнтами, навчитися визначати їх потреби та побажання, виконувати послуги з урахуванням індивідуальних особливостей клієнтів.

При організації роботи з клієнтами необхідно дотримуватися поетапності: спочатку учні працюють з моделями (іншими учнями, знайомими), потім – з клієнтами під безпосереднім наглядом майстра, і лише після набуття достатнього досвіду – самостійно. Кожна робота має обговорюватися: що вдалося, які були труднощі, як їх можна було уникнути.

Виробнича практика має бути організована на базі сучасних перукарень та салонів краси міста. Це дозволить здобувачам освіти ознайомитися з реальними умовами роботи, сучасним обладнанням та інструментами, організацією праці, системою обслуговування клієнтів. Під час практики учні мають можливість побачити роботу досвідчених майстрів, переймати їх професійний досвід.

Важливо забезпечити якісне керівництво практикою як з боку закладу освіти, так і з боку підприємства. Майстер виробничого навчання має регулярно відвідувати учнів на практиці, консультувати їх, допомагати вирішувати проблеми. Керівник практики від підприємства має забезпечити організацію робочих місць для практикантів, надавати їм можливість виконувати різноманітні види робіт, навчати особливостям роботи в даному салоні.

Доцільно укласти договори про співпрацю з провідними салонами краси міста, передбачивши в них умови проходження виробничої практики,

можливість стажування викладачів та майстрів, проведення майстер-класів. Така співпраця є взаємовигідною: заклад освіти отримує можливість забезпечити якісну практичну підготовку, а салони – ознайомитися з потенційними працівниками, відібрати найкращих випускників для роботи.

Висновки до розділу 3

Підвищення ефективності формування фахових компетентностей перукарів-манікюрників потребує комплексного підходу до удосконалення організації навчального процесу.

Удосконалення методики викладання професійно-теоретичних предметів має здійснюватися через посилення практичної спрямованості навчання, використання активних методів (проблемне навчання, кейс-метод), впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, організацію майстер-класів провідних фахівців.

Організація виробничого навчання має забезпечувати максимальне наближення до реальних умов роботи через надання послуг для населення на базі навчальної майстерні та проходження виробничої практики в сучасних салонах краси. Важливою є співпраця закладу освіти з роботодавцями.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі досліджено проблему формування фахових компетентностей здобувачів освіти у навчанні за спеціальністю «Перукар (перукар-модельєр). Манікюрник» в ДНЗ «Херсонське вище професійне училище сервісу та дизайну». На основі проведеного дослідження зроблено такі висновки:

1. Компетентнісний підхід є методологічною основою сучасної професійної освіти та передбачає формування у здобувачів освіти здатності застосовувати знання, уміння та досвід у практичній діяльності. Компетентність визначається як інтегрована характеристика особистості, що включає мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та рефлексивний компоненти. У системі професійної освіти розрізняють ключові, загальнопрофесійні та фахові компетентності.

2. Фахові компетентності перукаря-манікюрника включають технологічну, художньо-естетичну, комунікативну, санітарно-гігієнічну та підприємницьку компетентності. Технологічна компетентність є ключовою та передбачає здатність виконувати різні види перукарських та манікюрних послуг з використанням сучасних технологій, професійного обладнання та косметичних засобів.

3. ДНЗ «Херсонське вище професійне училище сервісу та дизайну» має необхідні організаційно-педагогічні умови для якісної професійної підготовки: сучасну матеріально-технічну базу, кваліфікований педагогічний колектив. Навчальний план забезпечує збалансоване поєднання теоретичної та практичної підготовки, при цьому 60% навчального часу відведено на професійно-практичну підготовку.

Результати анкетування підтверджують достатній рівень сформованості професійних умінь здобувачів освіти.

4. Розроблені методичні рекомендації щодо удосконалення процесу формування фахових компетентностей включають удосконалення методики викладання професійно-теоретичних предметів через посилення практичної спрямованості, використання активних методів навчання, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій; організацію виробничого навчання з максимальним наближенням до реальних умов роботи; організацію виробничої практики на базі сучасних салонів краси; налагодження співпраці з роботодавцями.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми формування фахових компетентностей перукарів-манікюрників. Перспективним напрямом подальших досліджень є розробка інноваційних технологій навчання, створення електронних освітніх ресурсів з професійно-теоретичних предметів, вивчення зарубіжного досвіду професійної підготовки фахівців сфери краси.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білай Д. В. Педагогічні засади підготовки майбутнього перукаря до продуктивного ділового спілкування. *Витоки педагогічної майстерності*. 2021. Вип. 27. С. 20–25.
2. Білай Д. В. Розвиток професійного потенціалу майбутніх перукарів у фаховій підготовці в закладах професійної (професійно-технічної) освіти : дис. ... д-ра філос. (PhD) : 011. Полтава : ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2024. 275 с..
3. Бойчук О. Ю. Етапи формування професійної комунікативної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників сфери послуг. *Herald pedagogiki. Nauka i Praktyka*. 2020. № 53. С. 38–44.
4. Бойчук О. Ю. Формування професійної комунікативної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників сфери послуг : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2021. 211 с..
5. Вадюк У. Д. Особливості просування манікюрної студії в умовах високої конкуренції. *Universal Library of Business and Economics*. 2025. Vol. 2, № 3. С. 61–65.
6. Віщенко О. В. Формування художньо-образного мислення майбутніх модельєрів-перукарів у процесі фахової підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Старобільськ : ЛНУ ім. Т. Шевченка, 2019. 235 с..
7. Вознюк О. М., Лехіцький Т. В. Інноваційні методики викладання та їх вплив на формування професійної культури майбутніх фахівців. *Інноваційна педагогіка*. 2021. № 32. С. 66–69.
8. Гетьман О. П. Колористична підготовка майбутніх фахівців з перукарського мистецтва. *Освіта та педагогічна наука*. 2021. № 1. С. 44–52.

9. Городецька О. А. Використання комп'ютерних технологій у професійній сфері майбутнього майстра-перукаря. *Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності* : зб. матер. конф. Тернопіль, 2020. С. 102–104.
10. Горбатюк Н. А., Зінченко О. І., Откидач Г. І. Основи перукарської справи : підручник. Київ : Грамота, 2020. 256 с..
11. Грабко Л. О. Інноваційні підходи до викладання блонд-методик у професійній підготовці майстрів салонного сервісу. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. № 4. С. 1–12.
12. Гук В. Професійна підготовка гримерів у кіноіндустрії в умовах переходу на технології VR та AR. *Sciences of Europe*. 2025. № 166. С. 33–38.
13. Гутиря Л. Г. Сучасна перукарська справа : підручник. Харків : Фоліо, 1997. 464 с..
14. Державний освітній стандарт з професії 5141 «Манікюрник» : наказ Міністерства освіти і науки України (чинний стандарт).
15. Дидактика професійної освіти: практико-зорієнтований аспект : навч. посіб. / С. С. Шевчук, В. С. Кулішов. Біла Церква : БІНПО, 2021. 215 с..
16. Дяченко М. В. Використання ігрових технологій на уроках перукарської справи. *Реалізація сучасних освітніх практик при підготовці кваліфікованих робітників*: зб. матеріалів. Черкаси, 2020.
17. Зельман Л. Н. Підготовка кваліфікованих робітників сфери обслуговування у професійно-технічних навчальних закладах України (1969 р. — початок ХХІ ст.) : дис. канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2017. 278 с.

- 18.Кадемія М. Ю. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців. Вінниця, 2012. Вип. 29. С. 380–387.
- 19.Ковальчук В. І. Формування культури праці учнів ПТНЗ художнього профілю : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2005. 20 с.
- 20.Козловський Ю., Мукан Н., Зельман Л. Інтеграція компонентів професійної культури майбутніх фахівців сфери обслуговування. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 8. С. 150–158
- 21.Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
- 22.Короткова Л. І. Професійна підготовка майбутніх фахівців сфери послуг в умовах освітньо-виробничого кластера: теоретичні і методичні основи: монографія. Запоріжжя: Просвіта, 2020. 558 с.
- 23.Короткова Л. І. Використання інноваційних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців сфери послуг. *Вісник сучасної науки*. 2020. Вип. 57. С. 90–99.
- 24.Кулішов В. С. Теоретичні і методичні аспекти проведення інтегрованих занять у закладі професійної освіти на засадах компетентнісного підходу: навч.-метод. посіб. Біла Церква: БІНПО, 2021. 68 с.
- 25.Лузан П. Г., Кравець Ю. І., Пятничук Т. В. Формування змісту професійного навчання кваліфікованих робітників з інтегрованих професій : метод. посіб. Київ: ПІТО НАПН України, 2012. 136 с.
- 26.Максимович О. М. Застосування інноваційних технологій майстром виробничого навчання в професійній діяльності. *Підготовка майстра виробничого навчання* : матеріали семінару. Глухів, 2020. С. 195–197.

27. Пометун О. І., Гупан Н. М., Власов В. С. Компетентнісно орієнтована методика навчання : метод. посіб. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2018. 208 с.
28. Про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників: наказ Міністерства освіти і науки України від 23.06.2017 № 916.
29. Про затвердження Державного освітнього стандарту з професії «Манікюрник»: наказ МОН України від 24.10.2023 № 1286. URL: <https://mon.gov.ua>.
30. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій: постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1341 (в ред. від 25.06.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>
31. Про затвердження Положення про організацію навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах: наказ Міністерства освіти і науки України від 30.05.2006 № 419. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0711-06>
32. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
33. Про професійну освіту: Закон України від 21.08.2025 № 4574-IX (вводиться в дію з 01.03.2026). ІПС ЛІГА: ЗАКОН. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JH0B700A>
34. Про професійну (професійно-технічну) освіту: Закон України від 10.02.1998 № 103/98-ВР (в ред. від 21.08.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-вр>
35. Про схвалення Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти: розпорядження Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 № 660-р.

- 36.Професійний стандарт за професією «Перукар (перукар-модельєр)»: затв. наказом ПП «Академія професійної освіти спеціалістів індустрії краси „Партнер Плюс“» від 28.10.2025 № 2636
- 37.П'ятничук Т. В. Критерії та показники вимірювання сформованості професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників. 2020. URL: <http://surl.li/rtufg>
- 38.Радкевич В. О. Проблеми розвитку професійної освіти і навчання в сучасних умовах. Київ: ІПТО НАПН України, 2014. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/7565/>
- 39.Савченко В. А. Організаційно-економічні аспекти професійного навчання на виробництві : монографія. Київ: ІПТО НАПН України, 2012. 172 с.
- 40.Силаєва М. М. Методика організації і проведення майстер-класів при підготовці кваліфікованих перукарів. *Психолого-педагогічні аспекти навчання*: матеріали конф. Біла Церква, 2021. С. 282–287.
- 41.Синиця Д. Упровадження інноваційної діяльності в освітній процес підготовки майстрів виробничого навчання. *Технологічна і професійна освіта*: матер. конф. Глухів, 2022. С. 330–332.
- 42.Сілаєва І. Є. Контроль професійно-практичної підготовки у професійному навчальному закладі: метод. рек. Біла Церква: БІНПО, 2015. 66 с..
- 43.Соболева С. В. Сучасні засоби навчання у закладах професійної освіти: метод. рек. Біла Церква: БІНПО, 2015. 84 с.
- 44.Стечкевич О. О. Організація уроків виробничого навчання: компетентнісний підхід : навч.-метод. посіб. Київ: Педагогічна думка, 2013. 128 с..

45. Типи і види уроків виробничого навчання (за професійною спрямованістю). Укладання волосся: метод. розробка / упоряд. Н. В. Чепурна. Кролевець: КВПУ, 2011. 67 с.
46. Хоржевська О. О., Даниленко Л. В. Інноваційні процеси в сучасних технологіях навчання у професійно-практичній підготовці. *Підготовка майстра виробничого навчання: матеріали семінару*. Глухів, 2023. С. 215–216.
47. Шевчук С. С. Навчально-методична діяльність педагога ЗП(ПТ)О на засадах компетентнісного підходу: навч.-метод. посіб. Біла Церква: БІНПО, 2021. 73 с.
48. Шикирява В. І. Валідація критеріїв оцінювання практичних навичок майстрів манікюру відповідно до стандартів WorldSkills. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2026. № 1. С. 1–15.
49. Raven J. Competence in Modern Society: Its Identification, Development and Release. London : H. K. Lewis, 1984. 351 p.